

Справедливия преход и предизвикателствата пред работещите в сектор Земеделие

Наталия Андреева - ФНСЗ

ВЪВЕДЕНИЕ

Механизмът за Справедлив преход е ключов инструмент за осъществяване на прехода към неутрална по отношение на климата икономика по справедлив начин, за да няма изоставени

В същото време сме свидетели на вълна от протести на фермери в цяла Европа, където селскостопанските работници осъдиха ниските изкупни цени на храните, прекомерното регулиране и споразуменията за свободна търговия, които ги карат да се борят да се конкурират с евтин внос и като същевременно се изправиха срещу изискванията на “Зелената сделка”.

Европейският зелен пакт отправя към селското стопанство значими амбиции за принос към целите за опазване на природните ресурси и за защита на здравето и благосъстоянието на хората.

ФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ
СИНДИКАТИ ОТ ЗЕМЕДЕЛИЕТО

ЗЕМЕДЕЛИЕТО В БЪЛГАРИЯ

Българското земеделие се отличава със специфични особености и Характеристики, които изискват комплексна и задълбочена оценка, за да се постигне истински Справедлив преход

Предизвикателствата и очакванията за по-ефективно развитие на селското стопанство са заложи в редица стратегически планове, програми и политики в контекста на Зелената сделка, Цифровата трансформация и дигитализацията, Общата селскостопанска политика, Национален план за възстановяване и устойчивост.

ФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ
СИНДИКАТИ ОТ ЗЕМЕДЕЛИЕТО

ЗЕМЕДЕЛИЕТО В БЪЛГАРИЯ

Справедливият преход за работниците не означава само инвестиции и предоставяне на обучения и преквалификация, а най-вече е необходимо сериозен анализ и оценки на социално-икономическото въздействие по отношение на потенциални загуби на работни места и създаване на нови такива.

В отрасъла работят **132 742** **земеделски стопанства** с различен правен и организационен статут.

Броят им към 2020 намалява от 370 222 на 132 400, което е **64%** по-малко спрямо 2010 г.

ЗЕМЕДЕЛИЕТО В БЪЛГАРИЯ

91% от стопанствата през 2020 г. са на физически лица.

Запазва се тенденцията за увеличаване на относителния дял на търговските дружества и те достигат 6.5%.

Земята се стопанисва основно от физически лица и търговски дружества, 22% от общата ИЗП е стопанисвана от еднолични търговци (ЕТ), кооперации и сдружения и други юридически форми.

Преброяване	2003	2010	2020
Физически лица	658 594	362 766	121 372
Еднолични търговци	3 072	2 257	1 751
Кооперации	1 992	946	714
Търговски дружества	1 518	3 921	8 624
Сдружения и други	372	332	281
Общо	665 548	370 222	132 742

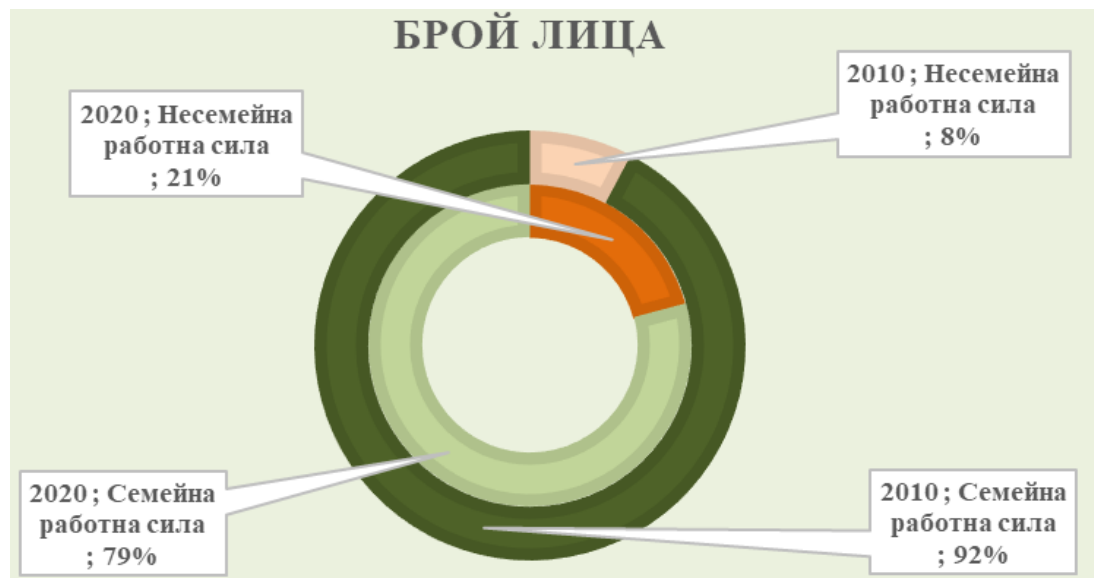
ЗЕМЕДЕЛИЕТО В БЪЛГАРИЯ

През 2020 г. постоянно заети са **294 306** лица, които влагат общо **168 043** годишни работни единици (ГРЕ).

13 841 ГРЕ са вложени от временно наети и непряко наети изпълнители по договори.

63% от постоянно заетите в земеделието са мъже, като те влагат в земеделието общо **113 074 ГРЕ**.

24% от постоянно заетите в земеделието са на възраст **65 и повече години**, **11%** са под **35** годишна възраст.

ЗЕМЕДЕЛИЕТО В БЪЛГАРИЯ

Българското земеделие се определя със следните характеристики:

- полярно групиране на стопанствата с определена специализация;
- преобладаващ дял на силно уедрени стопанства;
- развитие на монокултурно земеделие и спад в производството на традиционни за страната продукти;
- дисбалансът в развитието на двете основни направления на отрасъла;
- неравностойна подкрепа на земеделските стопанства;
- западащо животновъдство, овощарство и зеленчукопроизводство;
- производство на продукция с ниско ниво на добавена стойност, основно зърно;
- прекъснатата връзка между земеделските производители и потребителите;
- основно място в търговията заемат мултинационалните търговски вериги, които не са заинтересовани от развитието на дребните стопанства;
- липсват традиционните български храни;
- прекъснатата връзка между селскостопанските производители и преработващите предприятия и така наречения вътрешен износ чрез туризма.

ФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ
СИНДИКАТИ ОТ ЗЕМЕДЕЛИЕТО

ЗЕМЕДЕЛИЕТО В БЪЛГАРИЯ

Активна политика по отношение на превенция към климатичните бедствия и липсата на проактивни и категорични действия за адаптация на българското селско стопанство към климатичните промени и за смекчаване на последиците от тях

Внедряването на подходящи поливни системи и на системи и механизми за съхраняване на вода, въвеждането на добри напоителни практики и на иновации при управлението на водите, пречистването на води за собствени нужди и т. н.

Потребност от подкрепа на инвестиционния процес за приспособяване на стопанствата към предизвикателствата, свързани с климата и устойчивото управление на водите.

Повишаване на ниво на дигитализация на производствените структури:

- инвестициите в цифрови технологии са предимно от частен характер
- зависят от икономическите възможности на отделното земеделско стопанство
- ограничена възможност за широка и бърза цифрова трансформация на производствените процеси.

ЕФФАТ И ФНСЗ С ОБЩИ ПРЕПОРЪКИ

Нашата визия: Зелен преход, който дава резултати за работещите хора

Препоръки за постигане на социално справедлив преход в секторите на земеделието, хранително-вкусовата промишленост и хотелиерството:

- 1. Мобилизирайте се като профсъюзи срещу изменението на климата и за справедлив преход.**
- 2. Съпоставете екологичните и социалните опасения, за да се справите със системните проблеми, засягащи нашите сектори.**
- 3. Очаквайте промяната и призовавайте за социални съображения в политиките за околната среда.**
- 4. Гарантирайте, че стратегиите за адаптиране защитават работните места и доходите на работещите.**

ФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ
СИНДИКАТИ ОТ ЗЕМЕДЕЛИЕТО

ЕФФАТ И ФНСЗ С ОБЩИ ПРЕПОРЪКИ

Нашата визия: Зелен преход, който дава резултати за работещите хора

1. Мобилизиране на синдикатите срещу изменението на климата и за справедлив преход:

- Да повишим осведомеността относно основните рискове, свързани с климатичната криза
- Да потърсим подкрепа от експерти за оценка на рисковете, свързани с изменението на климата
- Да поставим изменението на климата/справедливия преход като постоянна точка в дневния ни ред
- Да обменяме добри практики и опит в други сектори, засегнати от зеления преход
- Да развием критично разбиране на екологичните политики и законодателство, обявени във вашата страна.
- Да оценим какво означават подобни инициативи за бъдещето на работните места в нашите сектори.

ЕФФАТ И ФНСЗ С ОБЩИ ПРЕПОРЪКИ

Нашата визия: Зелен преход, който дава резултати за работещите хора

2. Справяне със системните проблеми, засягащи нашите сектори: онези проблеми, които правят нашите сектори предизвикателство за работещите хора и в същото време допринасят за влошаване на околната среда.

3. Предвиждане на промяната и призоваване за социални съображения в политиките за опазване на околната среда

- Строги оценки на социално-икономическото въздействие
- Управление на прехода с участието на синдикатите
- Важните ресурси трябва да идват със съответната социална свързаност

4. Да гарантираме, че стратегиите за адаптиране защитават работните места и доходите на работещите

- Разглеждане на нуждите от нови умения и обучение за всеки работник
- Осигуряване на доходите на работниците и защита на здравето и безопасността от въздействието на изменението на климата

Ролята на социалния диалог

Секторът е пресечна точка на няколко важни политики – икономическа, аграрна, социална, регионална, демографска – и за балансираното управление задължително трябва да минава през диалог.

В контекста на Зелената сделка, ОСП и Националния план за възстановяване и устойчивост, ролята на социален диалог между социалните партньори в сектора е от изключителна важност, а неговата липса е тревожен сигнал за нарушаване на принципите на демократичното и гражданско участие.

Европейският Зелен пакт поставя Селското стопанство сред секторите, към които са отправени сериозни амбиции за принос към целите за опазване на природните ресурси и за защита на здравето и благосъстоянието на хората.

Ролята на социалния диалог

Нови социални елементи в секторните политики,
които имат пряко изискване за активен социален диалог

1. Социалната условност в Националния стратегически план по ОСП, която в България ще се прилага със санкционен режим от 01.01.2025. За да работи ефективно механизма е необходима достатъчна информация, както и ефективен диалог между всички заинтересовани страни.
2. Въвеждането на Директивата за адекватни минимални работни заплати в националното ни законодателство трябва да се отрази освен на национално, така и на секторно ниво.

**социалното партньорство
на секторно ниво**

**покритието
с КТД**

**определяне на МРЗ по
икономически дейности**

Ролята на социалния диалог

Справедлив преход за работниците = сериозен анализ и оценки на социално-икономическото въздействие по отношение на потенциални загуби на работни места и създаване на нови такива.

- Създаване на нови работни места
- Загуба на места
- Заместване на съществуващи професии с нови
- Придобиване на нови умения
- Надграждане на уменията

Стъпки:

- ✓ промяна в колективното договаряне
- ✓ силното участие на социалните партньори във всички процеси на трансформацията
- ✓ подпомагане на работниците и на техните семейства (обучения, социална защита) насърчаване на по-справедлив и по-приобщаващ пазар на труда
- ✓ ограничаване дискриминацията на работното място
- ✓ насърчаване на равенството между половете

ПРЕПОРЪКИ

- ❑ Системно провеждане на заседанията Отрасловия съвет за социален диалог в МЗХ за разглеждане приложението на стратегическите документи

- ❑ Включване на принципа на справедливост в обществото и стимулиране социална обезпеченост на заетите в отрасъла:
 - ✓ целенасочено и равностойно подпомагане на доходите в сектора;
 - ✓ засилване на растежа и заетостта;
 - ✓ по-ефективни и адаптирани инструменти за управление на кризи;
 - ✓ допълнителни инвестиции за научни изследвания и иновации;
 - ✓ насърчаване на агроекологичните инициативи;
 - ✓ стимулиране на младите земеделски производители.

- ❑ Справедливия преход да бъде обвързан с факторите за достоен труд, като достъп до колективно трудово договаряне, безопасни и здравословни условия на труд, повишаване квалификацията на работниците, която да отговаря на изискванията.

ПРЕПОРЪКИ

- ❑ Приоритет на политиките и инвестициите, които стимулират зелената икономика, което ще осигури по добра готовност на работната сила за рискове.
- ❑ Ясен достъп на работещите в сектора до нарочни схеми за обучение и квалификация в рамките на стратегията за УЦЖ, до специфични схеми за социално осигуряване, до достъпни фондове за превенция и безопасност и здраве при работа.
- ❑ Новите изисквания за умения към работещите да са достъпни за работещите чрез инвестиции и мерки за обучение и квалификация .
- ❑ Насърчаване развитието на зелени умения и предоставянето на помощ по отношение на достъпа до зелени технологии, продукти и оборудване.
- ❑ Създаването на нови „зелени“ работни места по целия цикъл на кръговата и био-икономиката - от ниско квалифицирани до високо квалифицирани и специализирани, поддържащи и оживяващи селските райони и регионалните икономики.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО

